

Diagnostic Accuracy of Diffusion Weighted Imaging and Dynamic Imaging Techniques in Endometrial and Lymph Nodes Cancer Staging

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Seyed Abkenari S.K.¹ BSc,
Faeghi F.* PhD,
Arian A.² PhD

How to cite this article

Seyed Abkenari S.K, Faeghi F,
Arian A. Diagnostic Accuracy of
Diffusion Weighted Imaging and
Dynamic Imaging Techniques in
Endometrial and Lymph Nodes
Cancer Staging. *Quarterly of the
Horizon of Medical Sciences.*
2016;22(3):253-260.

ABSTRACT

Aims Endometrial cancer is the most common malignancy of the female reproductive tract. As the prognosis factors, the determination of exact cancer stage and the differentiation of the lymph nodes plays a role in the selection of treatment plan and the rate of patient's survival. The aim of this study was to investigate the diagnosis accuracy of dynamic and diffusion imaging techniques in the endometrial cancer staging as well as the differentiation of metastatic and non-metastatic lymph nodes.

Materials & Methods In this prospective study, 30 patients with endometrial cancer were studied in MRI ward of the imaging center of Imam Khomeini Hospital in Tehran in 2013-14. The subjects, selected by purposeful sampling method, underwent the pelvis imaging before the surgery. T1W and T2W scenes, the dynamic technique in phases including 25, 60, 120, and 240 seconds after the injection, and the diffusion technique ($b=$ zero and 1000 s/mm²) were used in the imaging. Data was analyzed by SPSS 22 software using kappa statistic, two-independent T test, and one-way ANOVA.

Findings The agreement rate between the results of radiology and pathology in the determination of the different cancer stages was approximately 0.8, showing a good and considerable result ($p<0.001$). The diagnostic authenticity rate of the dynamic and diffusion techniques was 0.83. The results of radiology and pathology were completely consistent regarding the differentiation between the metastatic and non-metastatic lymph nodes. In different cancer stages, as well as in the metastatic and non-metastatic lymph nodes, the mean age and number of fertility were not significantly different ($p>0.05$).

Conclusion In the differentiation between the metastatic and non-metastatic lymph nodes in patients with endometrial cancer, the diagnostic accuracy is increased by the diffusion techniques utilizing the routine scenes and the injection.

Keywords Diffusion Magnetic Resonance Imaging; Technetium Tc 99m Exametazime; Endometrial Neoplasms; Lymph Nodes

CITATION LINKS

*Radiology Technology Department, Allied Medical Sciences School, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

¹Radiology Technology Department, Allied Medical Sciences School, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

²Imaging Center of Imam Khomeini Hospital, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Correspondence

Address: Radiology Technology Department, School of Allied Medical Sciences, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Darband Street, Tehran, Iran

Phone: +982122718531

Fax: +982122521170

f_faeghi@sbmu.ac.ir

Article History

Received: July 20, 2015

Accepted: May 10, 2016

ePublished: June 30, 2016

- [1] FIGO staging system for ... [2] Evaluation of depth of myometrial invasion and ... [3] CT and MRI of Uterine Sarcomas and ... [4] Screening for uterine ... [5] Prognostic significance of gross myometrial invasion with ... [6] MR Imaging for Preoperative Evaluation of ... [7] Optimization of MR Imaging for Pretreatment Evaluation of ... [8] Role of magnetic resonance imaging and cause of pitfalls in detecting myometrial invasion and ... [9] Body diffusion-weighted MR imaging of uterine endometrial cancer: Is it helpful in the detection of cancer in ... [10] Dynamic contrast-enhanced mr imaging of endometrial cancer: optimizing the imaging delay for ... [11] Preoperative evaluation of myometrial invasion in ... [12] Myometrial invasion in endometrial cancer: Diagnostic accuracy of diffusion-weighted ... [13] MRI for local staging of endometrial carcinoma: Is endovenous contrast medium ... [14] Usefulness of DWI in preoperative assessment of deep myometrial invasion in patients with endometrial carcinoma: A systematic review and ... [15] MRI manual of pelvic ... [16] Differentiation of metastatic ... [17] Diagnostic accuracy of the ... [18] Interest of diffusion-weighted echo-planar MR imaging and ... [19] Diffusion-weighted MR imaging in gynecologic ... [20] Diffusion-weighted MR imaging of uterine endometrial ... [21] Detection of lymph node metastasis in cervical and uterine cancers by diffusion-weighted magnetic resonance ... [22] Differentiation of Reactive and Tumor Metastatic Lymph Nodes with Diffusion-weighted and ... [23] Comparison of DWI and PET/CT in ... [24] genitourinary applications of diffusion-weighted mr imaging in the ... [25] Noninvasive detection of clinically occult lymph-node metastases in ... [26] Metastases in normal-sized pelvic lymph ...

دقت تشخیصی تکنیک‌های تصویربرداری دیفیوژنی و دینامیکی در مرحله‌بندی سرطان آندومتر و گره‌های لنفاوی

سیده کبری سیدآبکناری **BSc**

گروه تکنولوژی رادیولوژی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

فریبز فائقی ***PhD**

گروه تکنولوژی رادیولوژی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

آروین آریان **PhD**

بخش تصویربرداری بیمارستان امام خمینی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

چکیده

اهداف: سرطان آندومتر شایع‌ترین بدخيمي مربوط به سистем باروري زنان است. تعين مرحله دقیق سرطان و افتراق لنفنودها به عنوان فاكتورهای پيش‌آگهی، در انتخاب طرح درمان و ميزان بقای بيماران تاثير می‌گذارد. هدف اين مطالعه، بررسی دقت تشخیصی تکنیک‌های تصویربرداری دیفیوژنی و دینامیک در مرحله‌بندی سرطان‌های آندومتر و افتراق گره‌های لنفاوی متاستاتیک از غيرمتاستاتیک بود.

مواد و روش‌ها: در اين مطالعه آينده‌نگر، در سال ۱۳۹۲-۹۳ در بخش MRI مرکز تصویربرداری بیمارستان امام‌Хмینی تهران، ۳۰ بيمار مبتلا به سرطان آندومتر به روش نمونه‌گيري هدفمند انتخاب شده و تحت لگن قبل از عمل قرار گرفتند. از سکانس‌های T_1W , T_2W , T_1W دینامیک در فارهای ۲۵، ۶۰ و ۲۴۰ ثانية بعد از تزریق دیفیوژنی با فاكتور b معادل صفر و ۱۰۰۰ ثانية بر میلی‌متر مربع برای تصویربرداری بيماران استفاده شد. تحليل دادها به کمک نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آماره کاپا، آزمون T دو نمونه مستقل و آنالیز واریانس يک‌طرفه انجام شد.

يافته‌ها: توافق بين نتایج رادیولوژی و پاتولوژی در تعين مراحل مختلف سرطان تقريباً ۰/۸ به دست آمد که خوب و قابل توجه بود ($p < 0/001$). ميزان صحت تشخیصی تکنیک‌های دیفیوژنی و دینامیک ۰/۸۳ بود. در افتراق گره‌های لنفاوی متاستاتیک از غيرمتاستاتیک توافق كامل بين نتیجه رادیولوژی و پاتولوژی وجود داشت. ميانگين سن و تعداد باروري در مراحل مختلف سرطان و در لنفنودهای متاستاتیک و غيرمتاستاتیک با هم تفاوت معنی‌داری نداشتند ($p = 0/05$).

نتیجه‌گيري: استفاده از تکنیک دیفیوژنی به همراه سکانس‌های روتین با تزریق، دقت تشخیصی را در افتراق لنفنودهای متاستاتیک از غيرمتاستاتیک در بيماران مبتلا به سرطان آندومتر بالا می‌برد.

کلیدواژه‌ها: تصویربرداری دیفیوژنی و دینامیک، مرحله‌بندی سرطان آندومتر، گره‌های لنفاوی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۴/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۲/۲۱

نویسنده مسئول: f_faeghi@sbmu.ac.ir

۲۵۵ دقت تشخیصی تکنیک‌های تصویربرداری دیفیوژنی و دینامیکی در مرحله‌بندی سرطان آندومتر و گره‌های لنفاوی (گادوتراست مگلومین ۵/۰ مولار) با میزان دوز ۲/۰ میلی‌مول بر کیلوگرم وزن بیمار انجام شد. تصاویر دینامیک در چند فاز بعد از تزریق ماده حاجب به دست آمد. تصاویر قبل از تزریق در نمای سازیتال و آگریال و تصاویر بعد از تزریق در زمان‌های ۶۰، ۲۵ و ۱۲۰ ثانیه در نمای سازیتال و ۳۴۰ ثانیه بعد از تزریق در نمای آگریال گرفته شد.

این تصاویر توسط رادیولوژیست با سابقه تجربه در زمینه تصویربرداری لگنی مورد بررسی قرار گرفت. رادیولوژیست نسبت به نتیجه هیستوپاتولوژیک بی‌اطلاع بود. وی تصاویر آناتومیک T_1W و T_2W و تصاویر دیفیوژن را براساس جدول مرحله‌بندی FIGO از لحاظ عمق تهاجم به میومتر، تهاجم به استرومای سرویکال، درگیری سروز و آدنکس‌ها، درگیری واژن و لایه بیرونی رحم، تهاجم به لفوندهای لگنی و پاراآورتیک و متاستازهای دوردست مورد ارزیابی قرار داد. رادیولوژیست یک مرحله کلی براساس سیستم FIGO برای هر بیمار تعیین کرد. برای افتراق لفوندهای متاستاتیک از غیرمتاستاتیک یا ری‌اکتیو در تصاویر T_2W تمام ویژگی‌های لفوند از لحاظ شکل، نسبت محور کوتاه به بلند، ساختار داخلی و همچنین سیگنال داخل لفوند در نظر گرفته شد؛ اگر سیگنال داخل لفوند هموژن بود نرمال، ولی اگر هتروژن بود به عنوان متاستاتیک در نظر گرفته شد. تصاویر دیفیوژن برای افتراق لفوندها و همچنین خارج کردن عوامل محدود‌کننده در تعیین مرحله بیماری مورد ارزیابی قرار گرفت. تصاویر تاخیری ۴ دقیقه بعد از تزریق در تصویربرداری دینامیک انتخاب شد تا تهاجم به سرویکس به طور دقیق‌تر بررسی شود.

سکانس T_2W مولتی‌پلناр دارای رزولوشن بالا یک سکانس کلیدی برای ارزیابی عمق تهاجم به میومتر است؛ زیرا به طور دقیق آناتومی ناحیه‌ای رحم را توصیف می‌کند و سیگنال متوسط تومور را در مقابل سیگنال پایین ناحیه جانکشنال به تصویر می‌کشد. البته کارآیی این سکانس در زنان یائسه محدود می‌شود، چون در این بیماران آناتومی ناحیه‌ای واضح کمتری دارد و تومور ممکن است با میومتر دارای شدت سیگنال یکسانی باشد.^[7]

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 22 انجام شد. برای بررسی توافق بین گزارش رادیولوژیست و نتیجه پاتولوژی در مرحله‌بندی سرطان آندومتر و افتراق گره‌های لنفاوی متاستاتیک و غیرمتاستاتیک از این تکنیک‌ها، گره‌های لنفاوی در دو حالت متاستاتیک اختصاصیت این تکنیک‌ها، گره‌های لنفاوی در دو حالت متاستاتیک و غیرمتاستاتیک در نظر گرفته شدند. برای بررسی تاثیر سن و تعداد باروری در دو گروه دارای لفوندهای متاستاتیک و غیرمتاستاتیک از آزمون T دو نمونه مستقل استفاده شد. تاثیر سن و تعداد باروری در مراحل مختلف سرطان نیز با استفاده از آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه مورد بررسی قرار گرفت.

آناتومیک هستند و اطلاعات کمی در مورد جنبه‌های عملکردی لفوندها فراهم می‌کنند.^[5]

ویژگی‌های مورفوولوژیک لفوندهای درگیر، در تصاویر T_2W (تصاویر وزنی در زمان T_2) دارای رزولوشن بالا دیده می‌شود و شامل غیریکنواختی داخلی، حاشیه نامنظم لفوند، نکروزهشدن و شدت سیگنال قابل مقایسه با تومور اولیه است که دقت بررسی را در بیماران مبتلا به سرطان رکتون بهبود می‌بخشد و ممکن است در بیماران مبتلا به سرطان آندومتر نیز کاربردی باشد.^[6]

در حال حاضر با استفاده از تکنیک‌های مرسوم ممکن است مرحله سرطان آندومتر به طور دقیق مشخص نشود، چون در بسیاری موارد لفوندهای طبیعی به اندازه لفوند متاستاتیک بزرگ شده و ممکن است با لفوند متاستاتیک همپوشانی داشته باشد. در نتیجه استفاده توان از تکنیک دیفیوژنی و دینامیک می‌تواند در تعیین مرحله دقیق سرطان و افتراق لفوندها کمک‌کننده باشد و پیش‌آمده بیتری را برای بیمار به همراه خواهد داشت.

هدف از این مطالعه، بررسی دقت تشخیصی تکنیک‌های تصویربرداری دیفیوژنی و دینامیک در مرحله‌بندی سرطان‌های آندومتر و افتراق گره‌های لنفاوی متاستاتیک از غیرمتاستاتیک بود.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه آینده‌نگر که از مهر سال ۱۳۹۲ تا مهر سال ۱۳۹۳ در بخش MRI مرکز تصویربرداری بیمارستان امام‌خمینی تهران انجام شد، ۳۰ بیمار مبتلا به سرطان آندومتر با میانگین سنی 58 ± 20 سال، تحت MRI لگن قبل از عمل قرار گرفتند. این افراد بهروش هدفمند انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه، تایید بافت‌شناسی سرطان آندومتر در بیماران، نداشتن دریچه مصنوعی قلبی، نداشتن ناراحتی کلیوی و نداشتن ترکش و جسم فلزی در بدن بود.

مطالعه با استفاده از دستگاه ۳تسلای (زمنس TIM TRIO؛ آلمان) با قدرت گرددیان ۴۵ میلی‌تسلا بر متر انجام شد. قبل از شروع آزمون بیماران به مدت ۸ ساعت ناشتا بودند و همچنین برای کاهش حرکات دودی روده‌ها داروی هیوسین بوتیل‌بروماید به صورت عضلانی به بیماران تزریق شد. بیماران در هنگام اسکن، مثانه نیمه‌پر داشتند، زیرا مثانه کاملاً پر باعث خرابی تصاویر می‌شد. بیماران در حالت خوابیده به پشت روی تخت MRI قرار گرفتند. سپس کوبل ماتریکس چهار کاناله روی بدن بیمار بسته شد و از سکانس‌های T_1W ، T_2W ، T_1W ، تکنیک‌های دینامیک در فازهای ۲۵، ۱۲۰ و ۲۴۰ و ۱۰۰۰ ثانیه بعد از تزریق و دیفیوژنی با فاکتور b معادل صفر و ۱۰۰۰ ثانیه بر میلی‌متر مربع برای تصویربرداری بیمار استفاده شد.

تصویربرداری دینامیک لگن بعد از تزریق ماده کنتراست دوتارم

یافته‌ها

غیرمتاستاتیک معنی دار نبود و نتایج به دست آمده از گزارش پاتولوژی نیز دقیقاً مانند گزارش رادیولوژیست بود. میانگین سن در مرحله IIIC2 کمترین و در مرحله II بیشترین مقدار را داشت. میانگین تعداد باروری نیز در مرحله IIIC2 کمترین و در مرحله IIIA بیشترین بود. براساس گزارش رادیولوژیست میانگین سن و میانگین تعداد باروری در مراحل مختلف سرطان با هم اختلاف معنی داری نداشتند ($p=0.143$; جدول ۲).

بحث

پیش‌آگهی بیماران مبتلا به سرطان آندومتر به فاکتورهای زیادی از جمله مرحله بیماری، عمق تهاجم به میومتر، تهاجم به استرومای سرویکال، تهاجم به سیستم لنفاوی، گرید بافت‌شناسی تومور و موقعیت لنفوودها بستگی دارد. برداشتن لنفوودها در مراحل اولیه هنوز بحث برانگیز است^[1]. روش‌های تصویربرداری نقش مهمی در تعیین مرحله سرطان آندومتر ایفا می‌کنند. کنتراست بالای بافت نرم و قابلیت تصویربرداری در نماهای مختلف باعث شده است MRI یک روش تصویربرداری مناسب برای تعیین مرحله سرطان آندومتر قبل از جراحی باشد. از مزایای این روش، تعیین بهترین روش درمانی و تاثیرگذاری در پیش‌آگهی بیماران است.

در مورد مقایسه نتایج رادیولوژی با نتایج پاتولوژی، ما بهطور کل ۵ مورد عدم تشابه بین یافته‌های MRI و پاتولوژی داشتیم که توسط رادیولوژیست تخمین بیش از حد شد. در یک مورد از ۵ مورد عدم تشابه، بیمار دارای سرطان تخدمان بود که توسط رادیولوژیست تخمین بیش از حد شد. ۴ مورد دیگر از موارد عدم تشابه بهدلیل آرتفیکت حرکتی ناشی از عدم همکاری بیمار بود که باعث خطا دید رادیولوژیست شد. آرتفیکت‌های اصلی که در تصویربرداری لگن با آن مواجه هستیم حرکت و جریان مربوط به آن است. حرکت داخل لگن می‌تواند از حرکت تنفسی ناشی شود، اگر چه در بیشتر بیماران این حرکت‌ها انک است. حرکات دودی روده آرتفیکت‌های شبح مشخصی را تولید می‌کند و محوشدنگی در جهت کدگذاری فاز پخش می‌شود. تکنیک‌های استانداردی مثل کاربرد باندهای اشباع‌کننده، انتخاب برای کدگذاری فاز مناسب و استفاده از معدل‌گیری سیگنال می‌تواند اثر این آرتفیکت‌ها را کاهش دهد.

در مطالعه‌ای با استفاده از دستگاه اتسلا نشان داده شد که تکنیک‌های دینامیک همراه با تزریق ماده کنتراست در تعیین عمق تهاجم به میومتر و درگیری استرومای سرویکس دارای ارزش تشخیصی بالایی است و می‌تواند در طراحی درمان بیماران مبتلا کمک‌کننده باشد. دقت تشخیصی در این مطالعه $\approx 58\%$ بود و از دلایل تشخیص نادرست در این بررسی نازک‌شدنگی میومتر، وجود تومورهای پلی‌پوییدی، آدنومیوزیس و لیومیوما بود^[8]. این مطالعه همسو با مطالعه ما است. در مقایسه، دقت مطالعه ما بیشتر بود، بهدلیل اینکه علاوه بر تکنیک‌های روتین از تکنیک دیفیوژنی نیز

عمق تهاجم به میومتر و مرحله کلی سرطان در ۲۵ مورد بدروستی تشخیص داده شد. در ۲ مورد علاوه بر سرطان آندومتر، آدنومیوزیس و لیومیوما نیز تشخیص داده شد. در یک بیمار بهطور همزمان سرطان تخدمان نیز وجود داشت که موجب تخمین بیش از اندازه مرحله سرطان توسط رادیولوژیست شد.

توافق بین رادیولوژیست و پاتولوژیست در تعیین مراحل مختلف سرطان $79.6\% \pm 0.0\%$ تقریباً 80% به دست آمد که خوب و قابل توجه بود (p<0.001). میزان صحت تشخیصی تکنیک‌های دیفیوژنی و دینامیک $83\% \pm 0\%$ به دست آمد. در افتراق گره‌های لنفاوی متاستاتیک از غیرمتاستاتیک حساسیت و اختصاصیت تکنیک‌ها 100% بود و در تمام موارد گزارش رادیولوژیست با پاتولوژیست تطابق داشت (جدول ۱).

جدول ۱) جدول توافقی بین گزارش رادیولوژیست و پاتولوژی در مورد مراحل سرطان

	پاتولوژی ← ↓ رادیولوژی						کل
	IIIC2	IIIC1	IIIB	IIIA	II	IB	IA
۷	۷
۷	۴	۳	IB
۳	.	.	.	۰	۲	۰	۱
۳	.	.	۰	۰	۰	۰	۱
۱	.	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۵	۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰
۴	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۰	۴	۵	۱	۲	۲	۴	۱۲
کل							

جدول ۲) مقایسه میانگین سن و تعداد باروری در گره‌های لنفاوی متاستاتیک و غیرمتاستاتیک و در مراحل مختلف سرطان براساس گزارش رادیولوژیست

متغیرها	تعداد	میانگین سن (سال)	میانگین تعداد باروری
گره‌های لنفاوی			
متاستاتیک	$4/75 \pm 0/70$	$57/12 \pm 3/97$	۸
غیرمتاستاتیک	$4/95 \pm 0/58$	$58/41 \pm 2/46$	۲۲
مراحل مختلف سرطان			
IA	$4/00 \pm 0/49$	$54/86 \pm 2/87$	۷
IB	$4/57 \pm 0/99$	$55/00 \pm 4/17$	۷
II	$5/33 \pm 0/87$	$67/00 \pm 6/08$	۳
III A	$7/00 \pm 2/89$	$64/67 \pm 8/33$	۳
III B	$4/00 \pm 1/63$	$57/00 \pm 6/38$	۱
III C1	$6/60 \pm 0/81$	$65/60 \pm 5/97$	۵
III C2	$3/25 \pm 1/25$	$48/25 \pm 2/49$	۴
کل	$4/90 \pm 0/46$	$58/07 \pm 2/06$	۳۰

سن و تعداد باروری عوامل تاثیرگذار در مراحل مختلف سرطان و لنفوودهای متاستاتیک نبودند. اختلاف میانگین سن ($p=0.788$) و تعداد باروری ($p=0.848$) در دو گروه لنفوودهای متاستاتیک و

۲۵۷

دقت به دست آمده در مطالعه ما $\%83$ بود که به مطالعه راج و همکاران نزدیک است. آنها در یک برسی بهینه کردن پروتکل‌های MRI را بیان کرده و خاطرنشان کردن روشهای از ترکیب سکانس‌های آناتومیکال T_2W و سکانس‌های عملکردی مثل دینامیک همراه با تزریق ماده کنتراست و دیفیوژن استفاده می‌کند مرحله سرطان را به طور دقیق‌تر مشخص می‌نماید و دقت $\%81-93$ را بیان کرده‌اند^[7]. سیگنال نرمال رحمی بالاصله بعد از تزریق ماده حاچ به طور سریع تغییر پیدا می‌کند. در رحم‌های نرمال افزایش جزی ابتدایی اتصال آندومتر و میومتر به وسیله افزایش قوى میومتر و افزایش تاخیری آندومتر دنبال می‌شود. کنتراست ایده‌آل بین بافت رحم نرمال و تومور نیاز به زمان بندی متفاوت سکانس‌ها بسته به موقعیت تومور دارد. پارک و همکاران با استفاده از دستگاه $1/5$ اتسلا $267/1$ در یک مطالعه نشان دادند که زمان تاخیر ایده‌آل $31/7$ تا $268/1$ ثانیه بعد از تزریق ماده کنتراست است و حداقل کنتراست بین تومور و بافت میومتر در بیماران مبتلا به سرطان آندومتر وجود خواهد داشت^[10]. در مطالعه ما نیز زمان تاخیر 240 ثانیه بعد از تزریق ماده کنتراست برای به دست آوردن حداقل کنتراست بین تومور و بافت میومتر در نظر گرفته شد. دقت به دست آمده در مطالعه ما نزدیک به مطالعه دوگان و همکاران بود که نشان دادند تصاویر تاخیری 180 ثانیه بعد از تزریق ماده حاچ ارزش تشخیصی بهتری دارند و به دقت تشخیصی $\%86$ برای فازهای تاخیری بعد از تزریق ماده کنتراست دست پیدا کرده‌اند^[11].

تحقیقات لین و همکاران در زمینه کارآیی تکنیک‌های دیفیوژنی در تایید مطالعه ما نشان داده که ترکیب سکانس T_2W و دیفیوژنی با فاکتور b بالا (1000 ثانیه بر میلی‌متر مربع) به طور دقیق عمق تهاجم به میومتر و درگیری لفونودها را توصیف می‌کند و دقت تکنیک‌های دینامیک را افزایش می‌دهد^[12]. در مطالعه حاضر توансیم با استفاده از تکنیک دیفیوژن و با درنظرگرفتن ویژگی‌های لفونودها شامل اندازه، شدت سیگنال و ساختار داخلی، تمام لفونودهای متاستاتیک را از غیرمتاستاتیک افتراق دهیم. 4 بیمار از 30 بیمار دارای لفونود متاستاتیک بودند. به دلیل اینکه در بسیاری از موارد لفونود نرمal ممکن است در اندازه لفونود متاستاتیک بزرگ شوند و افتراق آنها از هم مشکل خواهد بود، بنابراین استفاده از تکنیک دیفیوژنی در این موارد نقش بسزایی خواهد داشت.

در پژوهش دیگری بوناتی و همکاران انجام تشخیصی تکنیک‌های T_1W و T_2W با تزریق ماده کنتراست را با تکنیک‌های دیفیوژنی و T_2W بدون تزریق ماده کنتراست مقایسه کرددند و دریافتند استفاده به تنها‌ای از هر کدام از تکنیک‌ها دارای دقت یکسان بوده و در تایید مطالعه ما نشان دادند استفاده از مجموع این تکنیک‌ها دارای دقت تشخیصی بالاتر به میزان $\%95$ بوده است^[13]. علت دقت بیشتر مطالعه آنها تعداد بیشتر بیماران نسبت به مطالعه ما بود. نتایج

استفاده شد و توансیم این موارد خوش‌خیم را از سرطان آندومتر افتراق دهیم، از دلایل دیگر دقت تشخیصی بالاتر در مطالعه ما، استفاده از دستگاه 3 اتسلا بود. سیستم‌های 3 اتسلا سیگنال به نویز بالاتر و CNR (نسبت کنتراست به نویز) بالاتر فراهم کرده و در نتیجه برای برخی از کاربردهای لگنی زمان اسکن کاهش می‌باشد. هدف از مطالعه حاضر نشان دادن اهمیت تکنیک‌های دینامیک و دیفیوژنی در بررسی دقیق تهاجم به میومتر و درگیری لفونودها در سرطان آندومتر بود. نتایج مطالعات ما نشان داد اضافه کردن تکنیک‌های دیفیوژنی و دینامیک به تکنیک‌های روتین، تعیین عمق تهاجم به میومتر، درگیری سرویکس و لفونودها در موارد سرطان آندومتر را بهبود می‌بخشد. نتایج مطالعه ما به نتایج مطالعه ایندادر و همکاران نزدیک است. آنها در 23 بیمار تکنیک‌های دیفیوژنی و تکنیک‌های روتین بدون تزریق را با هم مقایسه کردند و دریافتند که سرطان آندومتر در 19 بیمار از 23 بیمار در تصاویر T_2W و 3 بیمار از 4 بیمار باقی‌مانده با استفاده از ترکیبی از DWI (تصويربرداری انتشاری وزن‌دار) و T_2W آشکار شد^[9]. این بررسی نیز در تایید مطالعه ما بوده است، ولی در مطالعه ما تعداد بیماران بیشتر بود و همچنین از تکنیک‌های دینامیک همراه با تزریق ماده کنتراست استفاده شد. 25 بیمار از 30 بیمار به طور دقیق بر طبق نتیجه پاتولوژی مرحله‌بندی شدند.

سکانس‌های T_2W آناتومی احتشای لگن را نشان می‌دهند و تقریباً به طور واضح تومور اولیه و وسعت موضعی آن را مشخص می‌کنند. این سکانس‌ها در سه پلان انجام می‌شوند. سکانس‌های T_1W یک دید کلی از شکم و لگن برای آشکارسازی لفونودها، متاستازهای مغز استخوان، هیدرونفرزو و هیدروپورتر فراهم می‌کنند. همچنین این سکانس‌ها بررسی تومور، کشیدگی به جربی لگنی و اطلاعات ویژه بافت را امکان‌پذیر می‌سازند. به دلیل کنتراست عالی بین لفونودها و بافت چربی اطراف که دارای سیگنال بالا هستند سکانس‌های T_1W بدون تزریق، لفونودهای دارای اندازه بزرگ را خیلی سریع‌تر نسبت به سکانس‌های T_2W و T_2W SAT و T_1W FAT SAT (تصاویر وزنی T_1 با اشباع چربی) با تزریق نشان می‌دهند.

از نقطه‌نظر تکنیکی تصاویر T_2W با روش T_2W FSE (تصاویر اسپین اکوی سریع) دارای رزولوشن بالا، بررسی کافی از آناتومی طبیعی لگن و طیف وسیعی از پاتولوژی‌های بدخیم و خوش‌خیم را فراهم می‌کند. اگر چه در تشخیص وسعت تومور تکنیک‌های تصویربرداری T_1W همراه با تزریق ماده حاچ اغلب مورد نیاز است تا اطمینان تشخیصی تهاجم به عمق میومتر سرطان آندومتر را افزایش دهد، انواعی از بیماری‌های خوش‌خیم رحمی ممکن است وسعت سرطان آندومتر یا سرطان سرویکس را شبیه‌سازی کنند. در این موارد سکانس‌های دینامیک T_1W می‌تواند در مشخص کردن لندرمارک‌های آناتومیک مانند منطقه جانکشنال کمک کننده باشد.

به دست آمده از این مطالعه توسط یک مطالعه متانالیز انجام شده توسط دس و همکاران تایید شده است^[14].

بعضی از جراحان برداشتن لنفنودها را در تمام بیماران با مراحل اولیه بیماری سلطان آندومتر انجام می‌دهند تا قادر به تشخیص دقیق مرحله بیماری باشند، اگرچه خطراتی مانند ترومبوز وریدهای عمقی و ادم مربوط به سیستم لنفاوی اندامها با برداشتن لنفنودها همراه است که ممکن است کیفیت زندگی بیمار را به مخاطره اندازد. دو گزارش در نشریه "لنسن" به طور قوی پیشنهاد می‌کند که برداشتن لنفنودها در بیماران در مراحل اولیه بیماری هیچ معنی از لحاظ بقا برای بیمار به همراه ندارد، در صورتی که برداشتن لنفنودها در بیماران با مراحل متوسط و پیشرفته بیماری بقای بیمار مبتلا به سلطان آندومتر را بهبود می‌بخشد^[15].

در یک بررسی با استفاده از تکنیک DWI در افتراق لنفنودهای متاستاتیک از غیرمتاستاتیک، به حساسیت ۹۵٪ و اختصاصیت ۹۶٪ دست پیدا کردند^[16]. شاید دلیل حساسیت و اختصاصیت پایین در این مطالعه نسبت به مطالعه ما عدم استفاده از تکنیک‌های با تزریق بوده است.

مطالعات نشان داده‌اند که سلطان آندومتر به طور مشخصی ضریب دیفیوژن پایین‌تری (ADC) نسبت به آندومتر نرمال دارد و سلطان‌های با گرید بالاتر ضریب دیفیوژن پایین‌تری نسبت به تومورهای تمایز دارند^[17]. با استفاده از تکنیک دیفیوژنی با فاکتور b بالا (صفر و ۱۰۰۰) و حذف سیگنال از بافت زمینه، سیگنال روش از سلطان به راحتی قابل تشخیص خواهد بود.

در مطالعه‌ای با استفاده از اندازه لنفنود و فاکتور ADC برای افتراق لنفنودهای متاستاتیک به حساسیت ۸۳٪ و اختصاصیت ۹۹٪ دست پیدا کردند که نزدیک به مطالعه ما بوده است^[21]. در این مطالعه پارامترهای یکسان مانند مطالعه ما استفاده شده بود. در پژوهشی با استفاده از روش‌های دیفیوژنی و تزریق ماده کنترast حاوی ذرات آهن در مطالعات جوانی لنفنودهای متاستاتیک از غیرمتاستاتیک افتراق داده شده‌اند^[22]. در مطالعه دیگری برای بررسی لنفنودهای متاستاتیک دو تکنیک دیفیوژنی و سی‌تی‌اسکن با گسیل پوزیترون همراه با تزریق ماده کنترast با هم مقایسه شد و دریافتند تکنیک‌های دیفیوژنی دارای حساسیت بالاتر و اختصاصیت کمتر نسبت به تکنیک سی‌تی‌اسکن با گسیل پوزیترون هستند. تکنیک‌های دیفیوژنی دارای دقت ۸۶٪ در مقابل دقت ۵۷٪ برای تکنیک‌های با گسیل پوزیترون بود^[23].

این اولین مطالعه است که در آن همزمان از دو روش تصویربرداری دیفیوژنی و دینامیک مولتی‌فاز (۲۴۰-۱۲۰-۶۰ ثانیه) برای تعیین مرحله سلطان آندومتر و افتراق گره‌های لنفاوی متاستاتیک از غیرمتاستاتیک استفاده شده است. افتراق لنفنودها تاکنون فقط بر پایه معیار اندازه بوده است که خود دارای محدودیت‌هایی است، زیرا میکرومتاستازها نیز ممکن است در اندازه لنفنودهای نرمال

لگنی دیده شوند. همچنین لنفنودها ممکن است به دلیل تغییرات التهابی بزرگ شوند^[24]. اگرچه نتایج امیدوارکننده‌ای در مورد ارزش دیفیوژن برای آشکارسازی تومورهای مختلف لگنی چاپ شده است، هنوز مطالعات محدودی در مورد بالقوه‌بودن تکنیک دیفیوژنی برای افتراق لنفنودها وجود دارد. بنابراین ترکیب دو تکنیک دینامیک و دیفیوژنی در تعیین مرحله بیماری و افتراق لنفنودها ارزشمند خواهد بود. بنا بر مطالعات انجام‌شده تا امروز فقط استفاده ترکیبی از مواد کنترast USPIO (انوذرات سوپرا پارامغناطیسی اکسید آهن) و تکنیک‌های روتین MRI بهترین نتایج را برای آشکارسازی لنفنودهای متاستاتیک لگنی فراهم آورده است که حساسیت گزارش‌شده برای آن ۱۰۰٪ بوده است^[25].

نتایج پژوهش تئوئی و همکاران نشان داد که ترکیب تکنیک‌های دیفیوژنی و تکنیک‌های روتین می‌تواند لنفنودهای متاستاتیک در اندازه نرمال را در بسیاری از بیماران آشکار کند، در صورتی که این لنفنودهای متاستاتیک با استفاده از تکنیک‌های روتین سی‌تی‌اسکن و MRI تشخیص داده نشده بودند^[26]. حساسیت و اختصاصیت این تکنیک‌ها در افتراق لنفنودها بر طبق این مطالعه بالا بوده است و نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه وجود دارد.

مرحله کلی تعیین شده در ۲۵ بیمار منطبق بر پاتولوژی بود. در یک بیمار مرحله تعیین شده برای بیمار بالاتر از گزارش پاتولوژی بوده است. بعد از جراحی مشخص شد که این بیمار به طور همزمان علاوه بر سلطان آندومتر، سلطان تخدمان نیز داشته است و این امر باعث تخمین بیش از اندازه توسط رادیولوژیست شده بود. ۱۳ بیمار دارای تهاجم سطحی (کمتر از ۵۰٪) به میومتر و ۱۲ بیمار دارای تهاجم عمقی (بیشتر از ۵۰٪ میومتر) تشخیص داده شدند که منطبق با نتیجه پاتولوژی بود. با توجه به یافته‌های حاصل از مطالعه می‌توان نتیجه گرفت که در تهاجم‌های سطحی گره‌های لنفاوی در گریگر نبوده است. عوامل دموگرافیک مثل سن و تعداد باروری در ایجاد سلطان آندومتر و متاستاز لنفنودها تاثیری نداشتند.

محدودیت وزنی، زمان نوبت‌دهی طولانی و نیاز بیمار به انجام به موقع MRI باعث شد بسیاری از بیماران در مراکز دیگری غیر از مرکز تعیین شده MRI خود را انجام داده و در نتیجه از مطالعه خارج شوند. بسیاری از بیماران در مراحل پیشرفته بیماری به رادیوتراپی ارجاع شده و مورد عمل جراحی قرار نگرفته از مطالعه خارج شدند. تعداد پنج بیمار بدلیل داشتن کنترال اندیکاسیون برای انجام MRI به عنوان مثال ناراحتی قلبی یا ترس از فضای بسته از مطالعه خارج شدند. با پیگیری بیماران بعد از رادیوتراپی و شیمی‌درمانی و تصویربرداری مجدد می‌توان موثری بودن درمان و کوچک‌شدن تومور را مشاهده کرد. می‌توان با استفاده از فاکتور ADC و انتخاب تعداد بیشتری بیمار لنفنودهای خوش‌خیم از بدخیم را افتراق داد. با استفاده از تکنیک‌های دیفیوژنی و دینامیکی می‌توان تغییرات بعد از درمان را از عود مجدد تومور افتراق داد.

- ۲۵۹
- 8- Sanjuan A, Escaramis G, Ayuso JR, Roman SM, Torne A, Ordí J, et al. Role of magnetic resonance imaging and cause of pitfalls in detecting myometrial invasion and cervical involvement in endometrial cancer. *Arch Gynecol Obstet.* 2008;278(6):535-9.
 - 9- Inada Y, Matsuki M, Nakai G, Tatsugami F, Tanikake M, Narabayashi I, et al. Body diffusion-weighted MR imaging of uterine endometrial cancer: Is it helpful in the detection of cancer in nonenhanced MR imaging?. *Eur J Radiol.* 2009;70(1):122-7.
 - 10- Park SB, Moon MH, Sung CK, Oh S, Lee YH. Dynamic contrast-enhanced mr imaging of endometrial cancer: optimizing the imaging delay for tumour-myometrium contrast. *Eur Radiol.* 2014;24(11):2795-9.
 - 11- Dogan D, Inan N, Sarisoy H, Gumustas S, Akansel G, Muezzinoğlu B, et al. Preoperative evaluation of myometrial invasion in endometrial carcinoma: diagnostic performance of 3T MRI. *Abdom Imaging.* 2013;38(2):388-96.
 - 12- Lin G, Ng KK, Chang CJ, Wang JJ, Ho KC, Yen TC, et al. Myometrial invasion in endometrial cancer: Diagnostic accuracy of diffusion-weighted 3.0-T MR imaging—initial experience. *Radiol.* 2009;250(3):784-92.
 - 13- Bonatti M, Stuefer J, Oberhofer N, Negri G, Tagliaferri T, Schifferle G, et al. MRI for local staging of endometrial carcinoma: Is endovenous contrast medium administration still needed?. *Eur J Radiol.* 2015;84(2):208-14.
 - 14- Das SK, Niu XK, Wang JL, Zeng LC, Wang WX, Bhetuwal A, et al. Usefulness of DWI in preoperative assessment of deep myometrial invasion in patients with endometrial carcinoma: A systematic review and meta-analysis. *Cancer Imaging.* 2014;14(1):32.
 - 15- Mak S, Hulse PA, Carrington BM. MRI manual of pelvic cancer. 2nd edition. Boca Raton, Florida: CRC Press; 2011. pp. 115-20.
 - 16- Liu Y, Liu H, Bai X, Ye Z, Sun H, Bai R, et al. Differentiation of metastatic from non-metastatic lymph nodes in patients with uterine cervical cancer using diffusion-weighted imaging. *Gynecol Oncol.* 2011;122(1):19-24.
 - 17- Fujii S, Matsusue E, Kigawa J, Sato S, Kanasaki Y, Nakanishi J, et al. Diagnostic accuracy of the apparent diffusion coefficient in differentiating benign from malignant uterine endometrial cavity lesions: Initial results. *Eur Radiol.* 2008;18(2):384-9.
 - 18- Levy A, Medjhoul A, Caramella C, Zareski E, Berges O, Chargari C, et al. Interest of diffusion-weighted echo-planar MR imaging and apparent diffusion coefficient mapping in gynecological malignancies: A review. *J Magn Reson Imaging.* 2011;33(5):1020-7.
 - 19- Motoshima S, Irie H, Nakazono T, Kamura T, Kudo S. Diffusion-weighted MR imaging in gynecologic cancers. *J Gynecol Oncol.* 2011;22(4):275-87.
 - 20- Tamai K, Koyama T, Saga T, Umeoka S, Mikami Y, Fujii S, et al. Diffusion-weighted MR imaging of uterine endometrial cancer. *J Magn Reson Imaging.* 2007;26(3):682-7.
 - 21- Lin G, Ho KC, Wang JJ, Ng KK, Wai YY, Chen YT, et al. Detection of lymph node metastasis in cervical and uterine cancers by diffusion-weighted magnetic resonance imaging at 3T. *J Magn Reson Imaging.* 2008;28(1):128-35.
 - 22- Zhang F, Zhu L, Huang X, Niu G, Chen X. Differentiation of Reactive and Tumor Metastatic Lymph Nodes with Diffusion-weighted and SPIO-Enhanced MRI.

نتیجه‌گیری

استفاده از تکنیک دیفیوژنی به همراه سکانس‌های روتین با تزریق، دقت تشخیص را در افتراق لنفوودهای متاستاتیک از غیرمتاستاتیک در بیماران مبتلا به سرطان آندومتر بالا می‌برد و بنابراین سکانس دیفیوژنی می‌تواند به عنوان سکانس تكمیلی در مرحله‌بندی دقیق سرطان آندومتر کمک کننده باشد. همچنین در مواردی که بیمار به رادیوتراپی ارجاع داده می‌شود با توجه به مرحله مشخص شده برای سرطان، محدوده درمانی به طور دقیق مشخص خواهد شد. با پیگیری بیماران بعد از رادیوتراپی و شیمی درمانی و تصویربرداری مجدد می‌توان موثریودن درمان و کوچک شدن تومور را مشاهده کرد.

تشکر و قدردانی: این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد فناوری تصویربرداری پزشکی (گرایش MRI) دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی است. نویسنده‌گان این مقاله، مراتب سپاسگزاری خود را از کارکنان محترم مرکز تصویربرداری و درمانگاه زنان بیمارستان امام خمینی تهران ابراز می‌دارند.

تاییدیه اخلاقی: انجام این پژوهش توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی مورد تایید قرار گرفته است.

تعارض منافع: هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسنده‌گان بیان نشده است.

حمایت مالی: این مقاله حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی است.

منابع

- 1- Beddy P, O'Neill AC, Yamamoto AK, Addley HC, Reinhold C, Sala E. FIGO staging system for endometrial cancer: Added benefits of MR imaging. *Radiogr.* 2012;32(1):241-54.
- 2- Beddy P, Moyle P, Kataoka M, Yamamoto AK, Joubert I, Lomas D, Crawford R, et al. Evaluation of depth of myometrial invasion and overall staging in endometrial cancer: Comparison of diffusion-weighted and dynamic contrast-enhanced MR imaging. *Radiol.* 2012;262(2):530-7.
- 3- Rha SE, Byun JY, Jung SE, Lee SL, Cho SM, Hwang SS, et al. CT and MRI of Uterine Sarcomas and Their Mimickers. *Am J Roentgenol.* 2003;181(5):1369-74.
- 4- Van den Bosch T, Coosemans A, Morina M, Timmerman D, Amant F. Screening for uterine tumours. *Clin Obstet Gynaecol.* 2012;26(2):257-66.
- 5- Larson DM, Connor GP, Broste SK, Krawisz BR, Johnson KK. Prognostic significance of gross myometrial invasion with endometrial cancer. *Obstet Gynecol.* 1996;88(3):394-8.
- 6- Kaur H, Choi H, You YN, Rauch GM, Jensen CT, Hou P, et al. MR Imaging for Preoperative Evaluation of Primary Rectal Cancer: Practical Considerations. *Radiogr.* 2012;32(2):389-409.
- 7- Rauch GM, Kaur H, Choi H, Ernst RD, Klopp AH, Boonsirikamchai P, et al. Optimization of MR Imaging for Pretreatment Evaluation of Patients with Endometrial

- 25- Harisinghani MG, Barentsz J, Hahn PF, Deserno WM, Tabatabaei S, van de Kaa CH, et al. Noninvasive detection of clinically occult lymph-node metastases in prostate cancer. *New Engl J Med.* 2003;348(25):2491-9.
- 26- Thoeny HC, Froehlich JM, Triantafyllou M, Huesler J, Bains LJ, Vermathen P, et al. Metastases in normal-sized pelvic lymph nodes: Detection with diffusion-weighted MR imaging. *Radiol.* 2014;273(1):125-35.
- Mol Imaging Biol. 2013;15(1):40-7.
- 23- Kitajima K, Yamasaki E, Kaji Y, Murakami K, Sugimura K. Comparison of DWI and PET/CT in evaluation of lymph node metastasis in uterine cancer. *World J Radiol.* 2012;4(5):207-14.
- 24- Harriet C, Posemarie F, Frederik D. genitourinary applications of diffusion-weighted mr imaging in the pelvis. *Radiol.* 2012;263(2):326-42.